

Mecmua-yı Ulum-u Riyaziyye :

II. Mahmut devrinde bir “calculus” kitabı

Cem Tezer

Özet : İslahatçı Osmanlı hükümdarlarının arasında belki de en nazif ve tesirli olanı II. Mahmud (1785-1839) devletin henüz emekleme safhasında bulunan mühendishanelerindeki talebe için Türkçe ders kitapları yazılmasını bizzat teşvik etmiştir. Bilindiği üzere bu müesseseler bugünkü İstanbul Teknik Üniversitesi'nin ilk şeklini temsil etmektedirler. Başhoca İshak Efendi'nin II. Mahmut devrinin nisbeten sakin ikinci kısmında kaleme aldığı *Mecmua-yı Ulum-u Riyaziyye* , ağırlıklı olarak işlediği diferansiyel ve integral hesap dışında trigonometri, koni kesitleri, mekanik ve astronomi bahislerini de ele alan, yer yer optik, biyoloji ve kimya sahalarna da zevkle okunur makalelerle giriş yapan dört ciltlik bir eserdir. Bu dev eser ve onun esrarengiz müellifi II. Mahmud'un romantik ve muhataralı saltanatının mühim şahitleridir. İshak Efendi'nin hakkında az şey bilinen hayatını hülasa ettikten sonra konuşmacı Osmanlı Türkçesi metnin aslından nümuneler sunarak eserin matematik muhteva ve pedagojik kıymetini ölçmeye çalışacaktır.